

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros Decretalium, Tomus ...

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus II. De natura legis in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

Mater. de Excommunic. in 6. quo notatur illud capitulum esse quærendum in titulo de sententia excommunicationis non contento in *decretalibus*, sed in libro *Sexto*, qui constituit tertiam partem Corporis in jure canonico.

80. Advertendum 8. quartam partem, ut diximus n. 66. in corpore hujus juris, continere constitutiones Clementis, à quo vocantur *Clementinae*, quæ pariter constant quinque libris, hi titulis, & isti capitulis, & citantur primò allegandò nomen *Constitutionis*, quod habet ab Authore, cū ejus verbis initialibus v. g. *Clement. Exivi* additò titulò, v. g. *de verborum significatione*; sensus est in titulo, qui agit de verborum significatione, inter Clementis constitutiones, seu *Clementinas*, denotari eam, quæ incipit à verbo, *Exivi*. In quinta demum parte, quæ continet *Extravagantes*, citatio fit, sicut in *Clementinis*, hoc discrimine, quòd apponatur nomen Authoris, si est *Joannis XXII.* v. g. sic: *Extravag. S. Romana*, de Religios. domibus Joann. XXII. vel si est inter *communes* sic: *Extravag. Rem., de dolo, & contumac. inter communes.* ubi vides *Extravagantem* citari sub verbis initialibus, & per expressum titulum; quo notatur eam quærendam in libro sub titulo, qui agit de ea materia v. g. *de dolo*, vel *religiosis domibus*; ac demum, an quærenda sit inter *extravagantes communes*, an verò inter eas, quæ à *Joanne XXII.* conditæ sunt; hæc tanquam prolegomena quædam præmittenda erant his, quæ deinceps tractanda veniunt.

ARTICULUS II.

De natura legis ingenere.

81. **P** Franciscus Suarez l. 1. de Legibus. c. 12. n. 4. naturam legis describens, *lex*, inquit, est *præceptum commune, justum, stabile, sufficienter promulgatum.* His prædictis nonnulli doctores addunt *acceptationem*, quàm volunt esse conditionem essentialem, sine qua lex non possit obligare. *Lex* dicitur vel ab eo, quòd ipsi per jus directionem, & præscriptam normam in agibilibus seligant agenda à non agendis. Hanc nominis ethymologiam pluribus examinat Azor *institut. moral. tom. 1. l. 5. c. 1. q. 3.* Est autem notandum, legem, *generaliter* acceptam, supponere pro quolibet jure, tam naturali,

& divino, quàm humano; & sic consideratur, ut quid superius ad *statutum, præceptum, dogma*, & reliquas species, de quibus Suprà. si autem sumatur specificè, importat aliquid distinctum ab alijs, ut mox patebit. Et quamvis aliqui negent, *jus naturale*, in quantum supponit pro naturali lumine indicante, quid bonum, quidve malum sit antecedenter ad omnem prohibitionem Dei, esse propriè *legem*; rectius tamen affirmatur cum Castropalao p. 1. *operis moral. tract. 3. D. 1. pu. 1. n. 3.* de quo fufius egi in *tract. de vitijs, & peccatis.* Et ratio est, quia etiam illi definitio *legis* exactè convenit.

Not. 2. *legem*, in quantum dicitur à ligando (quia ligat homines ad sui observantiam, ut notat D. Thomas 1. 2. q. 90. a. 1.) varijs nominibus appellari juxta varias functiones, quas habet. Nam, cum *lex* doceat, dirigat, instituat, præscribat, quid, aut qualiter agendum, vel omittendum; quandoque pœnas, vel præmia decernat: ab his suas quoque denominationes accipit, ut dicatur *doctrina, institutio præscriptio* &c. Et quamvis *lex* alias varijs nominibus appelletur, specialiter tamen dicitur *jus, constitutio, statutum, Sanctio.* *Jus*, quia jubet, & imperat, cuique tribui, quòd suum est; *constitutio, & statutum*; quia constituit, & statuit, quid sit faciendum: *Sanctio*, quia sancit pœnam non obtemperantibus *L. Sanctio ff. de pœnis.* Inter ista porò nomina hæc est differentia, quòd *leges Summi Principis Secularis* dicantur *jus*; *decreta Summi Pontificis, constitutiones*: inferiorum autem Principum, Provinciarum, civitatum, & populorum, *statuta*; sic Azor *tom. 1. Institut. moral. l. 5. q. 1. & 2.* Suarez *de Legib. l. 1. c. 1. & 2.* Salas 1. 2. *tr. 24. d. 1. à sect. 1. & seq.* Hinc

Ex data legis descriptione not. 3. ad omnem omnino legem, quæ ligat ad sui observantiam, requiri. 1. quòd sit *præceptum commune, justum, stabile, sufficienter intinctum ei*, à quo ex obligatione observanda est; pro quorum expositione supponendum 1. homines ab initio cum libertate conditos, nulli publicæ potestati humanæ, quæ eos gubernasset, subjectos fuisse; multiplicationem verò illos in communitates coadunasse, quarum gubernationem,

tionem, cum adverterent, non posse in singulis subsistere, libertate nativâ sponte abdicatâ, aliquos in unicum; aliquos in multa capita, jus gubernandi transtulisse. Ex hoc facto, quæ etiam nunc extat, orta est gubernatio; una, *Monarchica*; altera *Aristocratica*; *democratica* tertia. *Monarchica* autem alia *Ecclesiastica*, alia civilis.

84 Supponendum 2. legem ex duplici capite dici *preceptum commune*; uno, quod sit perfectæ communitatis agendorum, & omittendorum norma: altero, quod *in finem boni communis* feratur, ut constabit ex seq. præsertim ex natura potestatis gubernativæ, ac legislativæ, prout distinctæ à potestate, seu jure proprietatis.

Supponendum 3. legem ideo dici præceptum *justum*, quod contra æquum, vel justum, nulla sit possibilis *legitima* potestas, sub hac *justitia*, tria potissimum comprehenduntur. 1. *conformitas ad legem naturalem, & æternam*, non quidem positiva, sed negativa, id est, difformitatis exclusio; quod enim primæ regulæ omnium honesti, quæ est norma cæterorum dissonat, nequit alijs esse directrix ad honestum. 2. *moralis possibilis*, quod enim subditorum viribus, circumstantijs eorum ritè perpensis, inobservabile est, sub legem non cadit; hinc lex prohibens communitati omnia, v. g. convivium, foret injusta, teste Vasq. in præfenti. 3. *necessitas moralis*; quia injustum esset subditos sine rationabili causa legibus onerare.

85 Supponendum 4. legem dici *preceptum stabile ex fine, quem habet*, nimirum subditos per tale medium dirigendi ad felicitatem temporalem talis communitatis, circumstantijs id exigentibus. Hinc fit, quod eo durante, illicitè (quamvis validè) in ea, sine causa rationabili, Superior dispenset; magis autem peccaret, si sine stante eam abrogaret.

Supponendum 5. cum lex obliget voluntatem, quæ neque fertur, neque ferri potest in incognitum; & nemo possit velle obtemperare, nisi cognoscat, quid agere, vel omittere teneatur; in quantum consideratur, ut potens in actu primo proximo, vel saltem in actu 2. obligans, necessariò requiri ad legem (in quantum ligat ad obtemperandum) quod *promulgetur*, intimetur, vel innotescat illis, quos

ligare, seu obligare intendit, seu quos jubet facere, vel omittere, quod ipsa petit, ne dicatur velle, quod quis feratur in incognitum.

ARTICULUS III.

De Legis divisione.

86 **P**rima divisio legis generatim acceptæ est, in divinam, naturalem, & humanam. *Divina* Deum authorem habet; & alia est *Naturalis*, de qua n. 24. & hæc non tribuit formaliter, sed supponit materiæ talis legis, moralitatem fundamentale, seu materialem; consequenter antecedit omne liberum exercitium divinæ voluntatis; alia *Positiva*, quæ nascitur à libera Dei voluntate. *Prima*, quia præcepta naturalia in decalogo contenta promulgat, ex communi jam usu, & acceptione, dicitur naturalis divina; *Posterior*, quia ponit, quod non erat in naturali, appellatur *Positiva*. Lex positiva, secundum quod restringitur ad divinam, dividitur in veterem, & novam legem. Illa per Moysen, hæc per ipsum Christum, ejusque discipulos fuit promulgata. Lex humana dicitur *rectum judicium rationis, ab habente potestatem legislativam, per discursum probabilem, seu prudentem factum, subditis agenda, vel omittenda præscribens*. Sed sic non tam formaliter, quam *causaliter* lex accipitur; nimirum non tam pro voluntate Legislatoris, à qua vim obligandi habet; quam pro judicio rationis legislatoris dirigentis ad præcipiendum, vel prohibendum, quod exigit finis potestatis legislativæ.

87 Lex humana, sic accepta, in varias omnino classes, seu species dividitur, nimirum in leges gentium, civiles, & Ecclesiasticas, de quibus jam diximus à n. 26. hæc rursus subdividuntur in legem positivam, & negativam, favorabilem, & odiosam, præcipientem, & prohibentem, præceptivam, pœnalem, mixtam, irritantem, derogantem, abrogantem, declarantem, inhabilitantem, revocatoriam, suspensivam, diccesanam, jurisdictionis &c. &c. de quibus saltem secundum præcipuas species in seq.